

BILDANDE AV NATURRESERVATET SJÖSÅSA NÄS I VÄXJÖ KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen i Kronobergs län föreskriver med stöd av 7 kap. 4–6 och 30 §§ miljöbalken (1998:808) följande:

Området Sjösåsa näs förklaras som naturreservat. Gräns för naturreservatet ska vara den gräns som anges i bifogad karta (bilaga 1).

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet.

Markägare och annan sakägare ska tåla de inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheten samt tåla visst intrång som framgår av A- och B-föreskrifterna i länsstyrelsens beslut. Allmänheten har att iaktta de ordningsföreskrifter inom reservatet som benämns C-föreskrifter i länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252).

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att:

- områdets skogar ska bevaras som naturskogar med gamla träd och en varierad och flerskiktad struktur med god förekomst av död ved i olika nedbrytningsstadier,
- Mörrumsån ska ha en naturliknande vattenståndsvariation med fria vandringsvägar till anslutande sjöar och vattendrag samt fungera som fortplantningsområde för vattenlevande arter,
- mader och kringliggande vattenområden ska bidra till ett rikt fågelliv med lämpliga ostörda miljöer för häckning och födosök,
- det rörliga friluftslivet ska ges möjlighet till naturupplevelser under förutsättning att det inte påverkar naturvärdena negativt.

Syftet ska uppnås genom att:

- områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som reglerar jord- och skogsbruk, olika typer av exploatering och jakt på fågel,
- områdets skogar i huvudsak får präglas av intern dynamik och naturliga processer vilket kan efterliknas genom naturvårdande skötsel. Områden påverkade av skogsbruk restaureras för att utvecklas mot naturskogar med en varierad struktur, rika på lövträd, där också livsmiljöer kan nyskapas för att värna skyddsvärda arter,
- hydrologin återställs, moderna bibehålls öppna och igenvuxna mader röjs från uppväxande träd,
- lämpliga åtgärder för att främja upplevelsevärdena vidtas.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden
Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller annan jordart
2. borra, spränga, schakta, gräva, dämna, dika, dikesrensa, fylla ut, tippa, anordna upplag eller utföra annan liknande åtgärd på land eller i vatten
3. anlägga väg, parkeringsplats eller vändplats
4. uppföra byggnad, ledning, mast, vindkraftverk eller annan anläggning
5. avverka, gallra, beskära, röja, så, plantera träd eller buskar eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller skada enskilda träd eller buskar
6. skada, ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grenar
7. sprida bekämpningsmedel, gödsel, kalk eller annat jordförbättringsmedel
8. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera ut arter på land eller i vatten
9. utfodra vilt, sätta upp saltsten för vilt eller anlägga åtel
10. jaga fågel
11. på våtmark transportera ut fällt vilt med fordon förutom med fyrhjuling eller dragare med liknande marktryck
12. tillskottsutfodra och vinterbeta (30 november – 30 april).

Följande åtgärder kräver Länsstyrelsens tillstånd:

13. uppföra jaktorn på annan plats än i skogsmark
14. öppna upp siktgata för jaktens behov
15. bedriva tävlings-, övnings- eller lägerverksamhet
16. sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel, konstföremål eller liknande

Anmärkning:

Jaktpass får markeras med skylt.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar iordningställs och åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatsgräns och information om reservatet
2. att skötsel utförs som behövs för att bevara och utveckla naturvärdena:

- slåtter och betesdrift om inte fastighetsägaren själv utför detta eller anlitar annan brukare
 - avverkning av träd, tillskapande och utplacering av död ved (inkl. död ved från områden utanför reservatet), röjning av sly, hamling, veteranisering, flytt av vindfällan
 - restaurering av biotoper i vattendrag
 - igenläggning och dämning av diken
 - naturvårdsbränning
 - bekämpning av invasiva, främmande eller expansiva arter och, på modernna, igenväxningsvegetation
 - uppsättning av fågel-, fladdermus- och insektholkar
 - utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter
3. iordningställande av anordningar för allmänheten i form av parkeringsplats, informationsplats, strövstig och rastplats
 4. åtgärder för vetenskaplig undersökning med skriftligt tillstånd från Länsstyrelsen
 5. tillfälliga upplag i samband med skötselåtgärder
 6. användning av vägar i den utsträckning som behövs för att utföra skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att skötselåtgärder enligt ovan och som specificeras i fastställd skötselplan utförs.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området
Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. skada naturföremål eller ytbildning, t.ex. genom att gräva, borra, måla eller mejsla
2. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar
3. plocka, skada eller gräva upp örter, svampar, mossor, lavar eller andra växter annat än plockning av enstaka exemplar av icke-fridlysta arter. Bär och matsvamp får plockas för husbehov
4. samla in insekter, snäckor, maskar eller andra ryggradslösa djur annat än enstaka exemplar av icke-fridlysta arter
5. framföra eller parkera motordrivna fordon eller släpvagn annat än på anvisad väg och anvisad iordningställd parkeringsplats
6. parkera eller ställa upp husvagn, husbil eller liknande mellan kl. 00.00 och 05.00.
7. störa eller skada djurlivet t.ex. genom närgånget uppträdande vid bo- eller lekplats.

Följande åtgärder kräver Länsstyrelsens tillstånd:

8. vetenskaplig undersökning
9. sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel, konstföremål eller liknande
10. bedriva tävlings-, övnings eller lägerverksamhet

Föreskrifterna hindrar inte:

- förvaltaren eller den som arbetar på förvaltarens uppdrag att utföra de åtgärder som framgår av ovan angivna B-föreskrifter som behövs för reservatets vård eller uppföljning av bevarandestatus.
- akuta reparationsåtgärder på ledning. Träd som fallit eller grenar som kapats vid åtgärder ska inte tas bort från utan flyttas inom naturreservatet.
- normalt underhåll av vägar och stigar. Träd som fallit eller grenar som kapats vid underhåll får flyttas inom naturreservatet.
- normalt underhåll av ledning och ledningsgata samt borttagande eller ersättning av ledning.

Föreskrifterna under C gäller omedelbart, även om de överklagas.

Med Länsstyrelsens tillstånd enligt föreskrifterna ovan avses inte en dispensprövning utan endast att Länsstyrelsen i skriftlig form kan ge sitt tillstånd till en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt.

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bl.a. miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturmiljölagen.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden, naturtyperna mindre vattendrag (3260), taiga - blandskog (9016), svämlövskog (91E0) samt friluftsliv. Bildandet av naturreservatet bedöms främja bevarandet av de utpekade värdena.

Naturreservatets högsta biologiska värden är dels knutna till äldre skogar med löv och tall, dels till de limniska värdena i Mörrumsån och i sjön Örken. På andra sidan Örken ligger naturreservaten Sjösås äng och Braås park. Att naturreservatet ligger i närheten av andra skyddade områden som också har stora naturvärden knutna till äldre lövträd bidrar till att förstärka naturvärdena i de tre reservaten som helhet. Konnektiviteten mellan de skyddade områdena skapar förutsättningar att långsiktigt bevara naturvärden i ett större sammanhängande område utan fragmentering.

Naturreservatet är påverkat av skogsbruk, vilket har reducerat arealen gammal skog i området. Vandringshinder uppströms reservatet samt rensning av åfåran i reservatet påverkar de limniska värdena negativt. Dikning och upphörd hävd på maderna leder till igenväxning av öppna marker. Bevarandevärdena hotas av skogsbruk, upphörd hävd, vattenreglerande åtgärder och dikning. För att gynna

de prioriterade bevarandevärdena behövs föreskrifter och skötselåtgärder som möjliggörs i och med att beslut om naturreservat fattas. Skötselåtgärderna specificeras närmare i bilaga 2.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Skogsstyrelsen beslutade den 2 mars 2001 om biotopskyddsområde (dnr SK 120-2001) i svåmlövskogen kring kvillområdet i naturreservatets norra del och intrångsersättning betalades i samband med detta ut till berörda fastighetsägare. Naturvårdsverket förvärvade under 2019 det landområde av fastigheten Sjösås 1:1 som ingår i naturreservaten Sjösås näs och Sjösås äng från Växjö stift.

Ärendets beredning

Förslaget till beslut och skötselplan skickades den 18 juni 2019 till sakägare som förelades att komma in med eventuella erinringar.

Myndigheter, ideella föreningar m.fl. har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot bildandet av naturreservatet utan ser positivt på att naturvärdena skyddas långsiktigt och i enlighet med framtagen skötselplan.

Växjö kommun är positivt inställt till att naturreservat inrättas som främjar friluftsliv, naturpedagogik och rekreation samtidigt som höga naturvärden kan värnas och vårdas i ett längre perspektiv. Kommunen framför att fladdermössens värde och behov kan framhävas tydligare, att boplattformar ska kunna sättas upp om fiskgjusen så skulle behöva, att vattenståndet är väsentligt för storlommen samt att även stående riskträd utmed viktiga passager får tas ner och flyttas.

Smålands Ornitologiska Förening ställer sig positiv till bildandet av reservatet. Föreningen anser att vårt län måste ha ett tätt nät av stora naturreservat av olika beskaffenheter så att den biologiska mångfalden kan bevaras och helst stärkas. Föreningen anser att fåglarna gynnas av reservatet, men att strövstigar inte bör anläggas ute på näset för att minska störning för fågellivet och att en låg observationsplattform istället byggs vid stranden sydost om åmynningen varifrån fåglar kan observeras av besökare utan att störning uppstår. Föreningen framför också att föreskriften mot fågeljakt är bra, men tycker att föreskriften bör omfatta all jakt förutom den på invasiva arter.

Börje Olofsson, en av områdets två jakträttsinnehavare, framför att han inte har någon invändning mot reservatsbildningen, men att fågeljakten inte bör inskränkas eftersom det eliminerar möjligheten att jaga kråkor, vilka kan vara en källa till bopredation hos andra arter. Han lämnar också information om häckande fåglar i området.

Elisabeth och Lars-Göran Böhn, ägare till fastigheten Lidhult 10:4 som sedan tidigare är biotopskyddsområde i norra delen av reservatet, framför att vägtrumorna vid broarna över Mörrumsån måste kunna hållas öppna och att de

motsätter sig restaureringsåtgärder i vattendraget som hindrar vattenflödet i ån eftersom detta kan påverka effekten i deras uppströms liggande vattenkraftverk negativt. Vidare framförs att gränsen för biotopskyddsområdet i kartan inte överensstämmer med den i terrängen markerade och att inskränkningen av fågeljakten utgör ett intrång i ägande- och jakträtt.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Utifrån de synpunkter som framförts på beslut och skötselplan har ändringar och tillägg gjorts, i den mån de bedömts vara praktiskt genomförbara, rimliga i proportion till kostnaderna och förenliga med reservatets syfte.

Vid anläggandet av anordningar för friluftslivet ska en utvärdering av eventuella effekter på naturvärdena göras. Länsstyrelsen kommer att beakta de synpunkter som inkommit kring störningsrisker för fågellivet i det fortsatta arbetet med förvaltning av reservatet.

Länsstyrelsen anser att föreskriften mot fågeljakt men inte mot jakt på övrigt vilt är ändamålsenlig med hänsyn till områdets värden för natur- och friluftsliv och att detta är förenligt med naturreservatets syfte. Om Länsstyrelsen bedömer att syftet och de uppsatta målen för reservatet hotas av visst vilt kan Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare bedriva jakt för att begränsa skador. Detta kan t.ex. gälla invasiva arter. Inskränkningen av fågeljakten i biotopskyddsområdet är inte ersättningsgrundande eftersom full ersättning för marknadsvärdeminskningen på respektive fastighet utbetalats i samband med bildandet av biotopskyddsområdet. Enbart fågeljaktens ekonomiska värde i detta begränsade område är så ringa att det i samband med detta beslut inte uppfyller kraven för att vara ersättningsgrundande enligt reglerna i miljöbalken.

Rensning av vägtrumorna vid broarna över Mörrumsån påverkas inte eftersom de två broarna ligger utanför naturreservatet.

Gränsen för naturreservatet kommer att mätas in och stakas ut i fält efter reservatets bildande. I samband med detta kommer gränsen i aktuella kartor över området att uppdateras hos Lantmäteriet. Detta omfattar även gränsen för biotopskyddsområdet.

Restaureringsåtgärder i vattendraget ska planeras på ett sådant sätt att inte verksamheter utanför naturreservatet påverkas negativt. Om det finns risk för att restaureringsåtgärder inom naturreservatet kan påverka enskilda intressen utanför naturreservatet ska i så fall detta utredas och prövas i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Länsstyrelsen bedömer att föreslagna föreskrifter är nödvändiga för att skydda de naturvärden som finns i reservatet.

Svämlövskogen kring Mörrumsån i norra delen av naturreservatet är en av Skogsstyrelsen registrerad nyckelbiotop skyddad som biotopskyddsområde sedan 2001. Ett område med äldre tallskog ute på näset är registrerat som ett objekt med höga naturvärden i nyckelbiotopsinventeringen.

Mörrumsån är listad i 4 kap. 6 § miljöbalken som ett vattendrag där inte vattenkraftverk m.m. får utföras. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Fiskeriverket har i sin nationella strategi för genomförande av skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer pekat ut Mörrumsån som ett nationellt särskilt värdefullt vatten.

Sjösåsa näs och Örken har i länets naturvårdsprogram erhållit klass 2 i en tregradig skala, där klass 1 innebär det högsta värdet. Området ingår i en värdestrakt för lövskogar i ”Strategi för formellt skydd av skog i Kronobergs län” från 2006.

Eftersom området är beläget nära naturreservaten Sjösås äng och Braås park bidrar de tre reservaten tillsammans till att förstärka naturvärdena i ett större område då skyddsbesluten skapar konnektivitet mellan delvis likartade naturtyper. I det aktuella området kommer befintliga naturvärden att gynnas och nya naturvärden att skapas genom aktiva skötselåtgärder.

Bevarandet av naturvärdena går inte att förena med skogsbruk eller exploatering och ett långsiktigt skydd kan garanteras genom ett naturreservat. Utan ett beslut om naturreservat riskerar de höga naturvärdena gå förlorade genom avverkning eller avsaknad av skötselåtgärder. Förutsättningarna att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om bevarandemålen uppfylls i enlighet med fastställd skötselplan.

Beslutet följer regionala och nationella riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt Sveriges miljökvalitetsmål. Bildande av naturreservatet Sjösåsa näs bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen ”Levande skogar”, ”Levande sjöar och vattendrag” och ”Ett rikt växt- och djurliv”. Målen uppfylls genom att biotopvårdande åtgärder genomförs i vattendraget och att sammanlagt 11,4 ha produktiv skogsmark undantas från skogsproduktion.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Reservatsbildningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Naturreservatets namn	Sjösåsa näs
NVR-id	2048535
Län	Kronoberg
Kommun	Växjö
Natura 2000-område	-
Distrikt	Sjösås, Drev
Gränser	Enligt karta, bilaga 1
Lägesbeskrivning	Strax nordväst om Braås samhälle
Centrumkoordinater	X: 502968, Y: 6325321
Kartblad Index 100 km	63F
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets ostdel
Huvudsaklig objektkategori	Sö, Skog av särskilt värde för flora och fauna
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde
Fastigheter och ägarkategori	Fastighetsbildning pågår Naturvårdsverket Sjösås 1:1 Växjö stift Lidboholm 1:1 Privat Lidhult 10:4 Privat
Servitut/rättigheter/samfälligheter	-
Sakägare	Enligt bilaga 3
Areal	Totalareal 54,7 ha, varav 18,1 ha land och 36,6 ha vatten
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Naturreservatet omfattar ett kvillområde i Mörrumsån uppströms sjön Örken samt moderna kring åns utlopp i sjön. En udde, Sjösåsa näs, samt det omkringliggande vattenområdet ingår också i det skyddade området. I sydost gränsar området till naturreservatet Sjösås äng.

Mörrumsån är reglerad strax uppströms reservatet, vid Kvarnagården, där större dämmen funnits sedan lång tid tillbaka. Även inom reservatet har funnits en mindre kvarnanläggning tillhörande prästgården men anläggningen är idag raserad och saknar numera vattenreglerande funktion. Kvillområdet består av flera åfåror med mindre öar emellan. Hela kvillområdet är mycket kraftigt påverkat av rensningar men området har sammantaget stora limniska värden. Al dominerar trädskiktet där även gran, tall, ask, alm, lönn, ek, sälg och björk förekommer. Olvon och hagtorn finns i buskskiktet. Bland floran märks särskilt förekomst av den fridlysta safsan som är sällsynt i länet.

Vid Mörrumsåns utlopp i Örken finns två större mader, Sjöborgsmaden och Prästegårdsmaden, som tidigare hävdats genom slätter och fortfarande i

huvudsak är trädlösa. På maderna och i vattenområdet i den intilliggande Krutbruksviken finns ett rikt fågelliv. I Örken finns bl.a. öring, lake, sik och siklöja.

Näset ut i sjön domineras av tallskog av varierande ålder. Delar av området är påverkat av skogsbruk. På den sydöstra delen av näset växer osedvanligt grov tallskog och flera rovfågelbon finns i trädkronorna. Röd glada häckar. Längst ut på näset ligger en mindre stuga vars tomt inte ingår i naturreservatet.

Skötselåtgärderna i naturreservatet syftar till att bevara och restaurera områdets naturvärden för att på sikt skapa ett sammanhängande område där värdekärnorna befinner sig i kontakt med varandra och där arterna kan sprida sig inom området utan fragmenterande gränser. Reservatet ska på sikt också fungera som en spridningskälla för hotade arter till det omgivande landskapet.

KUNGÖRELSE

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252). I detta fall för vi in kungörelsen i tidningen Smålandsposten. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen.

Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö och på Länsstyrelsens hemsida, www.lansstyrelsen.se/kronoberg.

DU KAN ÖVERKLAGA BESLUTET

Se bilaga 5.

DE SOM MEDVERKAT I BESLUTET

Beslutet har fattats av landshövding Ingrid Burman med naturskyddshandläggare Love Eriksen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Martin Sjödahl, funktionschefen Elisabet Ardö, funktionschefen Maria Sjöberg, länsjuristen Saramaria Johansson, vattenvårdshandläggaren Theodor Samuelsson och naturvårdsförvaltaren Ellen Flygare medverkat.

SÅ HÄR HANTERAR VI DINA PERSONUPPGIFTER

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

BILAGOR

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Sakägarförteckning och sändlista
4. Miljöbalkens regler om naturreservat
5. Överklagandehänvisning

Karta till beslut om naturreservatet
Sjösåsa näs i Växjö kommun

- Naturreservat
- Befintliga naturreservat
- Befintliga parkeringsplatser

© Länsstyrelsen, Lantmäteriet

0 200 400
m

